

حکومتا ههريما كوردستاني - عيراق

وهزارهتا پهروهردى

ريڤه بهريا گشتى يا پروگرام وچاپه مه نيبا

خواندنا كوردى

بـ

پولا چوارى بنه روت

ئاماده كرن

ليژنه يهك ل وهزارهتا پهروهردى

بزاره كرن

ساق نه حمهد عوسمان روستايى

سه ليم على عمر وهرميلى

محمهد نوري عه بدى

نوسعه د حامد محمهد

بيدا چوون

ليژنه يهك ژريڤه بهريا گشتى يا پهروهردا پاريزگه ها دهوكى

سهرپه رشتی زانستی یی چاپی: سادق نه حمهد عوسمان - سلیم علی عمر وهرمیلی

سهرپه رشتی هونه ری یی چاپی: عثمان پیرداود کواز - سعد محمد شریف صالح

دیزاین و بهرگ و ئاماده کرنا وینه یان: عادل زرار آمین

جیبه جیکرنا بزاره کرنا هونه ری: عدنان أحمد خالد

وہ رزیٰ ئیکئی

قوتابخانە ئۆگەنچىلەر

دەقان رۇژاندا دەلى دەلىرى گەلەك بى خۇشە چۈنكى بىنقەدانا ھاقىنى ب
دوماھى ھات و نىزىكە قەگەرىتە قوتابخانى، دى دگەل ھەقالىن
خودا شاد بىتەقە، ئەوا ئەف سالە بووئە ئەگەرا پتر بەختيارىيا دەلىرى
ئەو بوو كو ب ھەرۈە پەرتووك و خامەو دەفتەر وەرگرتن. ھەرۈەسا بى پارەو
ھەرۈە پشكدارىي دەھمى چالاكىين قوتابخانا خۇدا دكەت، ئەقە ژى
وہلىدكەت ئەو پارى ھىنگى پەرتووك و دەفتەر پى دكرين نۆكە وان تشتان
پى دكرىت كو پىدقى پى ھەيە.

ل ھەفتىيا ئىكى يا قەكرنا قوتابخانى دەلىرى ب رىك وپىكى دەست ب
خواندنا وانىن خۇكر، ب دىخۇشى بەرەف قوتابخانى و پەرتووك و ھەقريين

خۆ پېنگاڭ ھاڧىتن، چونكى دوانه يدا تىشتىن مفادار وپېدقى فير دىت و، رىكى ژى بۆ وى خوش دكەن دا بگەھىتە پاشەرۆژەكا گەش بۆ خۆ و ھەڧالىن خويىن قوتابى. قوتابخانە بۆ ھەمى كەسانە. ھەر قوتابىيەك پېدقىيە ئاگەھ ژ پاڧژىيا قوتابخانا خۆ ھەبىت، ھەكە پارچە كاغەزەك كەڧتىتە سەر ئەردى ھەلبىگرىت و بېخىتە دناڧ وان سەبەتاندا ئەوین بۆ تىشتىن زىدە ھاىنە تەرخانكرنو، دلىژنا پاڧژىيا قوتابخانىدا پشكدارىي بكت، ئەگەر د قوتابخانا وى دا باغچەيەك ھەبوو تىڧلىن فىقى و كاغەزىن چكلىتان و شرىنى وھویركى كاغەزىن دى نەھاڧىژىتە دناڧدا، ھەرۈەسا تىڧكلى ژ داران ڧە نەكەت.

پەيوەندىين دلىرى دگەل مامۆستايين وى گەلەك دباشن، وى ئەو خوش دڧىن و رىزى ل وان دگرىت. ب ئاخفتنا وان دكەت.

ھەرۈەسا دلىرى دگەل قوتابىيان ژى ھەڧالىنيەكا موكوم ھەيە، ھەمى سپىدەيان رۆژباشىي ل وان دكەت، ئەگەر ھات دمەيدانا قوتابخانا خۆدا ب قوتابىيەكى كەڧت، دى بىژىتى: ل من ببۆرە، ئەگەر ھات خامەيەك يان ھندە پارە يان ھەر تىشتەكى دى دىتن، دى ل خودانى گەرىت دا بدەتە ڧى يان دى دەتەڧ رىڧەبەرى قوتابخانى، ھىڧىيا دلىرى ئەوہ.

قوتابى ھەمى ل دووڧ شىرەتىن قوتابخانا خو برىڧە بچن دا بەختيارى ب دەست ھەمىيان بكتەڧىت.

واتايا په يقان

<u>په يښ</u>	:	<u>واتا</u>
ههروه	:	بى پاره
به ختيارى	:	خوشى ، شادى
سه بهت	:	سه لك
خامه	:	پينځيس - پينووس

دانوستاندن و راهينان

٦ - به رسقا فان پرسياران بده:

١. كهنگى بيهنقه دانا هاقينى ده ستپيد كهت؟ كهنگى ب دوماهى دهيت؟
 ٢. د بيهنقه دانا هاقينيدا تو خو ب چقه مژويل دكهى؟
 ٣. بوچى دليرى دقيا دهرگه هى قوتابخانان زوو بهيته فه كرن؟
 ٤. بهرامبهرى شيرهت و راسپاردين ماموستايين خو دقيت چ هه لويسته كى وهرگرى؟
 ٥. دى چهوا قوتابخانا خو پاقر راگرى؟
- ب- چند ريژه كان لسهر قوتابخانا خو بنقيسه؟

چالاکى (۱)

ماموستا دى قوتايين خو لسهر چند گروپان دابه شكهت، ژبه ر
هندي كا چهوا بيهنقه دانا هاقيني بوراندييه دانوستاندني بكن.
پاشي قوتاييهك ژ ههر گروپه كي دى بهرامبهر قوتاييان نه نجامي
دانوستاندني قه گيريت.

چالاکى (۲)

قان ناقان بيخه دقان قالاھيين خواريدا:

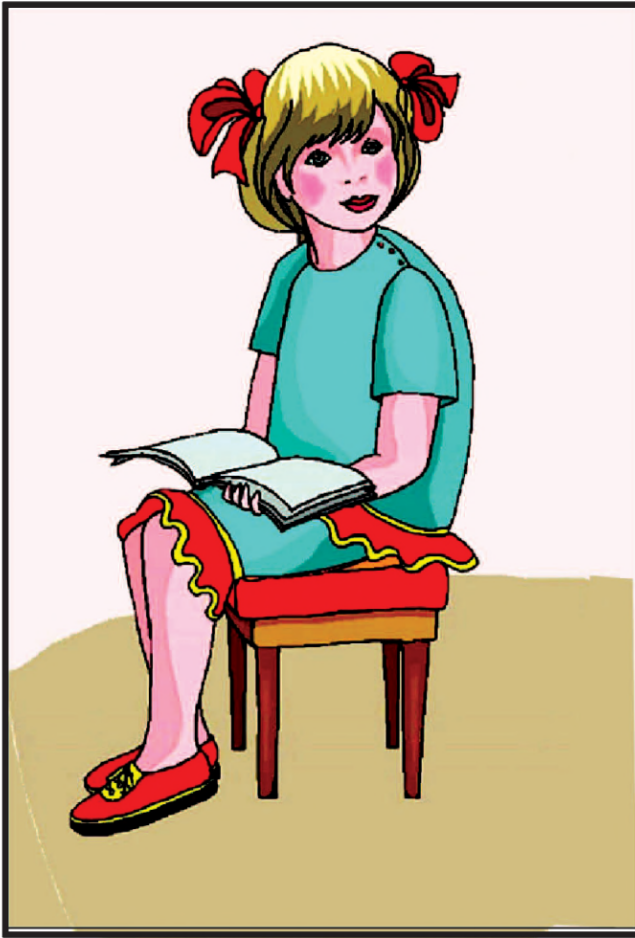
(ههرمان، شير، سيف، گاره، زاويته)

۱. فيقييه كي خوشه.
۲. هاقينگه هه كه ل باكووري باژيري دهوكي.
۳. قوتاييه كي زيره كه.
۴. پادشاهي گيانه وهرانه.
۵. چيائي بلنده.

گازيا دايكى

محەمەد ئەمىن نۆسكى

ل سالا ۱۹۵۷ى ل دەۋكى بوويه

قوتابخانا شيره تئان
دبيت ئەزا دلۆقان:
دايكا تەمە ژ بىر نەكە
تو خو ژ من دوير نەكە
خويندگەها پيرۆزم
فييرگەهەكا پيرۆزم
وهره دا تەفيير بـكەم
ژ تاريى دوير بـكەم
زانين رۆناهى و مانە
نەزانين تارستانە
وهره خو بـكە چـرا
رۆهن بـكە هەمى درا
ئەقە تارمانجا تەيه
هويشى و داخوازا مەيه

راھینان

قان قالاھییان پربكە:

۱. ژبیر نہ کہ.
۲. تو خوژمن
۳. زانین ومانہ.
۴. نہ زانین
۵. تہ قہ تہ یہ.

ئارى

ئارى شتلهك چاند، شتلى به لگ دان و مه زن بوو، ههتا بوويه داره كا بلند و چوچكا دادا سهر لقو چه قين وي، هيلين ل سهر چيكرن.
خه لكى ژبه رى وي دارى دخوار بيهنا خو لبن فه دا ژ وه ستيانى چ دگوت؟
دگوت: ژيى وي كه سى دريژ بيت ته وي ته ف داره ل قي ره چاندى.
روژه كى شقانه كى ژ گهرما هاقينى كه رى په زى خو بره بنى وي دارى و مه خه لكر.
په زى وي ژ به لگين وه ريباين وي دارى تير دخوار، قچكى خو فه دجوى و

ژلايه كېڤه شقانى خول بن سيبهرا دارى دريژ كر. تو دزانى شقانى چ دگوت؟
دگوت: هزار ئافه رين ل وى كهسى بن ئەوى ئەف داره ل قيّره چاندى و
دژيانا خودايى دلخوش بيت. ريڤينگه كى وهستىاي، كوژ دور هاتبوو،
هاته بن دارى و روينشت، شيتكا خو قه كرو، نانى خو خوارو پاشى
سهرى خو بلندكرو بهرى خودا بهلگ و چه قين دارى.

هون دزانن ريڤينگى چ دگوت؟

ريڤينگى دگوت: هزار هزار سوپاس بو وى كهسى بن ئەوى ئەف داره ل
قيّره چاندى، خودى ژ داىك و بايىن وى رازى بيت.
هه قالين خوشتقى. بالنده و ئازهل و مروّف هه ر ئىكى ژوان سوپاسيىن خو
بو وى كهسى هنارتن، ئەوى دار چاندى وب چاندا دارى خزمه ته كا مهزن
كه هانده همميان.

دانوستاندن و راهینان

بەرسقا ئان پرسیاران بەدە:

۱. زارۆکی چ چاند؟

۲. بۆچی پیدقییە ئەم دارو باران پیاریزین؟

چالاکى

خویندکاری زیرەك:

پەقیین (هەیف، چیل، ئازاد، سیف) هەمی ناخن هەر ئیک ژوان بۆ ناخی
تشتە کی یان کەسە کی یان گیانەوهر کی بکار دەین، توژی هەندەك ناخان
بنقیسە کو بۆ ناخرنا:

۱. کەسە کی

۲. گیانەوهر کی

۳. تشتە کی

۴. جەهە کی

دەینە بکارئینان.

دلشین و ژینگه

دلشین قوتاییه کا زیره که، ل پولا چواری بنه رت دخونیت، روژه کی
دگه ل دایک و بابی خو لناف باغچه ی روونشتبوون دانوستاندن دکر.
دلشینی گوته بابی خو: باب، نه قرۆ ماموستای پرسیاره ک ژ مه کرو
گوت: بوچی ئاف و هه وایین گوندان ژ یی باژیران پاقر تره، به لی که سی ژ
مه نه زانی به رسقاوی یا دروست بدهت، ئینا ماموستای گوته مه: بو خو
پرسیار که ن.

باب: کچا من، گوند ههمی داروبارو کهسکاتییه، ئەو کهسکاتی ژی
گازا دووهم ئۆکسیدی کاربۆنی دمیژت و ئۆکسجینی بەرددەت و ههوا پاقر
دبیت. لی باژیران مروقیین وان پترنو، کارگهه و ترومبیل لی ههنه کو
ژینگههی پیس دکهن.

دلقین: باب، چهوا دی شیین ژینگهها باژیران پاقر کهین؟

باب: شیرینا بابی خو، دقیت کارگههان ببهینه دهرقهی باژیری و باغچان لی
چیکهین و داروباران لی بچینین.

دلقین: باشه باب، چ نهخوشی ژ ههوايي پیس پهیدا دبن؟

باب: کچا من، گه لهك نهخوشی ژ ههوايي پیس پهیدا دبن، وهك تهنگه
نهفهسی و سینگی مروقی ژناقدا کول دبیت.

دلقین: سوپاس باب بو فان پیزانینان، سوبه دی بهرسقا مامۆستای دهم.

راهینان

بهرسقا فان پرسیاران بده:

۱. ماموستای چ پرسیار ژ قوتایان کر؟
۲. جوداهی دناقبه را گوندان و باژییران چیه؟
۳. شینکاتی و کهسکاتی و داروباران چ مفا بو ژینگه هی هه یه؟
۴. چه وادی شین، ژینگه ها باژییران پاقر راگرین؟

چالاکى (۱)

پاراستنا ژینگه ها قوتا بخانا ته دکه قیته سهر ملی ته و هه قالین ته، چه وادی شین قی ژینگه هی پاقر و بژوین راگرین؟

چالاکى (۲)

پاقر و بژوین

توژی ته قین خاری وه کی نمونا سهری لیبکه:

..... دایک و دارو
..... دهست و شهق و
..... په نیرو کورو
 خوشک و

چالاکى (۳)

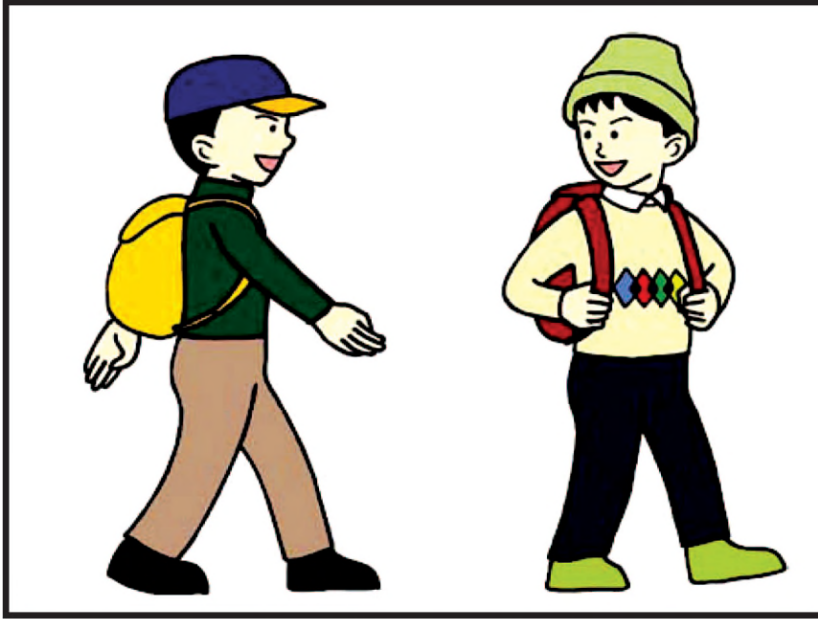
ٲ- ڪوڙ

ب- ڪوڙان

توڙى ڦان ناڦين ل خوارى وه ڪى نمونا (ب) ليبيڪه:

(ڪچ، بهران، ديوار، بهرخ، داس)

رهوشتی هاتن وچوونی

سه گفانی گۆت: ده می من رادیویا خو قه کری گو هی من لی بوو (سیروان و
هرمان)ی دبه رنامی زار وکاندا دگه ل هه ق دوو دانوستاندن دکرن. سیروانی
ده ست ب دانوستاندن کرو گۆت:

هاتن وچوونی سنج و رهوشتین خو هه نه، ته گهر هه می ل دوو ف بچن و
سه ریچی نه کهن، دی پی تارام بن و ژ مه ترسیان دوور که فن.
هرمانی به رسف دا گۆت: ته و سنج و رهوشت چنه؟

سیروانی گۆت: پید قییه مرؤف ب دروستی مافی ریك و هاتن وچوونی
بده ت. دده می چوونیدا نه له زی بکه ت ونه هی دی بچیت، لسهر پیاده رییا
تایبه ت بچیت، نابیت دوی ده میدا خو ب خواندنا روژنامه و گو قارانقه
موژیل بکه ت، ههروه سا نابیت ب راهه ستیان دانوستاندن دگه ل هه قالین خو
بکه ت، داریکی ل هاتن وچوونی نه گریت، ته گهر که سه کی قییا سواری
ترومبیلی بیت، دقیت چاقه رییا وان که سان بکه ت تهوین دقین بهینه

خواری، قیجا هه که گه ها وی هات، سوار بیت، داریکی ل ئەقین دی
نه گریت، پاشی ههرمانی گۆته سیروانی: ئەری هندهك سنج و رهوشتیین دی
هه نه؟

سیروانی بهرسف دا وگۆت: به لی گه لهك سنج و رهوشتیین دی هه نه، نهۆ دی
بۆ ته بیژم، ئە گهر ریكهفت ئیکی ژته خواست جهه کی تایبته نیشا
بدهی، دقیت ریژی لی بگری و ب دروستی نیشا بدهی، ههروهسا سنج و
رهوشتیین گشتی یین دی، ئەقه نه چ ل پوسته خانی و چ ل په نجه را فرۆشتنا
تکتین سینهمی، دقیت چاقه ریی گه ها خو بکهی، چونکی ئەقه نیشانا
په روهردا باش و رهوشتی بلندو قیانا یاسایی خویا دکهت، ئەوی ژی بزانه کو
په مبهری مه محمهد (س.خ) سه بارهت مافین ریکان دبیت:

(چاف نقاندن و ئەشکه نجه نه دان و سلاق، بهرسف دان و خو دوور
ئێخستن ژ خرابییان و خو نیژیک کرن ژ باشییان) ئەقه ژ رهوشتیین ریکانه.

دانوستاندن و راهینان:

راهینان (۱)

۱. دقیت چهوا دریکا را بچین؟
۲. ئە گهر ئیکی قییا جهه کی تایبته نیشا بدهی دی چ کهی؟
۳. ئەری هندهك سنج و رهوشتیین دی یین ریکا هه نه دقیرهدا به حس لی
نه هاتییه کرن؟

راهیتان (۲)

نیشانا (✓) بهرامبه رسته یا راست و نیشانا (X) بهرامبه رسته یا خه لهت دانه:

۱. یاریکرن لسه ر چه قی ریکا کاره کی دروسته.
۲. خواندن گوڤارو روژنامان ب ریقه یا ب مفایه.
۳. ریك و جادان ره وشت و یاسایا تایبه تیا خۆ هه یه.
۴. د وهختی پیدئیدا دی داخوازا هاریکاری ژپولیسى هاتن وچوونی کهین.

چالاکى (۱)

شاههنگ

أ- شا

ب- ههنگ

تو ژى شان ناڤین ل خواری وهك نمونا سه ری لیبکه:

(گوهدار، داربه ری، سه رچنار، کارزان، چاقشین)

واتایا په یقان

په یف

واتا

سنج و ره وشتن : خوره وشت

پیاده ری : شوسته - لیقاری

گه ها خۆبه : دورا خۆبه

دييارى

دەمەك بوو بابى نىرگىزى و رەوانى سۆز دابوو وان كۆ سەرى سالى ديارىيە كا مەزن بو وان بىكرىت. سەرى سالا زايىنى هاتو هەردووك پىكقە چوونە دەف بابى خۆ پىسىار ژى كر:

- باب كانى ديارىيامە؟

بابى وان كارتونەك داف هەر ئىكى، وختى كارتونىن خۆ قەكرىن ئەوان دىت ديارىيە كا بچوو كە نە يا مەزنە. نىرگىزى و رەوانى ب مەندەھۆشىقە سەحكرنە بابى خۆ.

بابى وان ئىكسەر گۆتە وان:

راستە من گۆتبوو هەو: دى سەرى سالى ديارىيە كا مەزن دەمە هەو. ئى مەبەستا من سەرى سالا مەيە: ئانكو نەورۆزە. لـدور سەرى سالا كوردى نىرگىزى و رەوانى چەندىن جاران پىسىار ژ هەقدو دكرن:

بابی مەدی چ بۆ مە کریت؟

ئیشاریا نەورۆزی بابی وان دگەل هەقالەکی خۆ کارتۆنە کا مەزن هەلگرتبوو . هاتنە ژوورقە ، دلی نیرگزی ورهوانی گەلەک خوشبوو، یا خودی ئەف کارتۆنا مەزن دبیت چ تیدا بیت؟ وهختی بابی وان کارتۆن قە کری هەردووکان پیکقە کرە هەوار: ئای کۆمپیوتەر، کۆمپیوتەر! کۆمپیوتەری هند دلی وان خوشکر کۆل دەمەکی ل دۆر وی بۆ خۆ داوہت و شەھیانی بکەن

بابی وان دەست هاقیتی وکۆمپیوتەر دانا، نیرگز چوو دەف بابی خۆ پرسیار ژیکر:

باب، قی گاقی بۆ مە درستە ئەم یارییان پی بکەین؟
بابی وان گۆت:

- راوہستە کچا من دا بەرنامی کوردی بینمە سەر.
رهوانی پرسیار کر:

بابۆ: ئەری کۆمپیوتەر کوردیی ژی دزانیت؟
بابی وان بەرسف دا:

ئەری چەوا کوری من، دی هەوہ فیری کوردیی ژی کەت؟
پشتی دەمەکی ئالایی کوردستانی هاتە سەر رووی کۆمپیوتەری،
نیرگزی ورهوانی ب مەندە هۆشیقە گۆتن:
ئای، ئەقە ئالایی کوردستانیہ!

پرسیارو هه قپه یقین

به رسقا فان پرسیاران بده:

۱. بابی نیرگزی و رهوانی ل سه ری سالاً زایینی هه ر ئیکی چ دایی؟
۲. سه ری سالاً کوردی دکه قیته چ رۆژ و چ هه یف؟
۳. کارتونا مه زن چ تییدا بوو؟
۴. ئالای کوردستانی چه ند ره نگه؟

راهینان

فان قالا هیان پر بکه:

۱. وهختی کارتونیین خو قه کرین نه وان دیت نینه.
۲. کۆمپیوتهری هند کول ده مه کی ل دۆر به رین وی
.....
۳. هه کو بابی وان کارتۆن شه کری هه ردووکان پی کقه
کره هه وار
۴. بابی وان سۆز دابوو وان بو وان بکریت.

چالاقى

مامۇستا ب كورتى بەھسى كۆمپيۇتەرى و بكار ئىنانا وى بۆ
قوتايىيان بكة ، ھەكە ل قوتابخانى كۆمپيۇتەر ھەيىت نىشا قوتايىيان بدە ،
ھەكە نەيىت تۆ دشىى بۆ قى مەبەستى قوتايىيان بەيە سەنتەرەكى
كۆمپيۇتەرى .

زمانی کوردی

محمد صالح حهجي طاهر (بابی شلۆفی) ل سالا
۱۹۶۴ باژیږی دهۆکی بوویه و دهړچویئ تامادهیا
پیشه سازییه ښکاکئی ئەندامی سه نديکا
رۆژنامه نقيسيين کوردستاني تايي دهۆکی یه.

زمانی کوردی چه ندي شرينه
وه ره بنقيسه ، وه ره بخوينه
هوزانيان جان ب کوردی قه هينه
نامه بوته يه وه ره بگه هينه
هه لگريين نامی ئەم قوتايينه
گه لو وه لاتی مه پیتتھينه
چانده و هونه ري کوردی بخوينه
زاراقيين ره سه ن ژ زمانى بينه
ديروکا کوردان كه قنه ديرينه
زاناو ناقدارين کوردستانيينه

راهینان

۱. هدر ملله تهك ب خوئی تایبته دئاخقیته.
۲. زمانی چهندی
۳. هه لگرین نامی ته م
۴. کوردان كه قنه دیرینه.

چالاکی (۱)

ئهف ملله ته ب چ زمان دئاخفن ؟

کورد عه ره ب فارس هندی
ئه رمه نی ئینگلیزی

چالاکی (۲)

ناقی وه لاتی قان ملله تان چنه ؟

کورد ئه رمه ن هندی
ئه فغانی تاجیک بلوچ

چالاکی (۳)

ا - من نان خوار

ب - مه نان خوار

توژی ئه قین خواری وهك نمونا سه ری لیبكه :

(ته ، هه وه ، وی ، وی ، وان)

دبیژنه ئه قین ل خواری جیناقین جودا :

(من ، مه ، ته ، هه وه ، وی ، وی ، وان)

ناقین مه هه میان کوردینه

ل بیهنقه دانا هاقینی کومه کا کورو کچین زیرهك، ل تاخی مه بریارد
کو پیئکته بچنه خوله کا فیئرکنا کومپیوتهری، پیئکته چوونه بنگه هی
فیئرکرنی و ناقین خو نقیسین.

ل روژا ئیکئی ژ خوئی ماموستا کامهران ب ژوور کهفت و بخیرهاتنا
فیئرخانان کرو خو دا نیاسین و گوت:

ناقئی من کامهرانه، هیقییا کامهرانیی و سه رکهفتنی بو هه وه دخازم.
پاشی داخواز ژ فیئرخوازان کرکو ته وژی خوبدهنه ناسین و ته گهر بشین
ناقین خو درسته کییدا بکار بینن کو په یوهندی ب رمانا ناقین وانقه
هه بیت.

- ناقئی من (ئازاده) بابی من دریکا ئازادییا کوردستانیدا شههید
بوویه.

- ناڤى من (كوردستان)ه كوردستان وه لاتى مهيه وه كى بيبىكا
چاڤين خو دى پاريزين.

ناڤى من (سەفین)ه سەفین چیايه كى بلنده دكه قیته ده قهرا شه قلاوه ل
پاريزگه ها هه وليرى.

- ناڤى من (گەشبین)ه هه مى ده ما گەشبینم چونكى كورد دلسوزين
دوژا خونه.

- ناڤى من (زانا)يه كورد پیدقی مروڤين زانا و هوشيارن.

- ناڤى من (هيشى)يه هيشيا نازادبوونا سهرانسەرى بو كوردستانى
دخوازم .

- ناڤى من (هه ڤال)ه ئەز هه ڤالى هه مى گه لانم.

- ناڤى من (هەرمان)ه كورد دى هه رمينن هندی دوژمن و نه حەز
زۆربن.

ماموستا كامه رانى سوپاسييا وان كرو گوٽ: ئەڤرۆ ئەز گەلەك پى
خوشحالبووم كو ناڤين هه وه هه ميبان كوردينه چونكى ناڤ ناسناما
نه ته وا مروڤييه ، مروڤ شانازي پیدكەت.

پرسیارو هه قیه یقین:

۱. کورپو کچین زیره کین تاخی بریاردال هاقینن بچنه کیقه؟
۲. ماموستا کامه رانی چهوا خو ب فیرخوازان دا نیاسین؟
۳. شهش نا قین کوردی بو کوران و شهش بو کچان بیتره؟

چالاکى (۱)

خویندکارین خوشتقی:

ئهف ناغه ژ چ هاتینه؟

(شیرزاد، نازاد، ریبین، نه ورۆز، نازدار، شیرین، گاره، هندرین)

چالاکى (۲)

ئه قین خاری فیربه:

ئه ز ژى : منیش

توژى : توش

ئه وژى : ئه ویش

ئه م ژى : ئیمهش

هون : ئیوهش

چالاکى (۳)

ر	ش

راست و خه له تيان ژقان رسته يان ديار بکه :

۱. کۆمپيوتهر ئاميره کى ب مفايه بو قوتايبيان.

۲. ناپيت دخولين کۆمپيوتهريدا پشکدارين.

۳. ناقين کوردى ناسناما نه ته واه مه يه.

۴. ناقين بيانى ژناقين کوردى خوشترن.

۵. ئەقروپتريا قوتابخانين کوردستانى کۆمپيوتهر هه نه.

واتايا په يقان

په يق	واتا
تاخ	گهرهك
فيرخواز	قوتابى
دهم	وهخت
ب مفايه	به سووده

پنیهکا عهوری بهحسیّ خو دکهت

دروژا بینقه دانا هفتییدا ل وهرزی زقستانی ئاقانی دهمی دیتی
عهوری مژیله دی بهری ئاسمانی گریت، گه لهك پوسیده بوو، ئەف چهنده بو
دایکا خو قه گپرا، چونکی دقئ روژیدا وهسا دیاره باران ناهیلیت ئەو سهرا
مهتا خو بدهت. دایک گرئری و کچا خو ماچی کرو گوتی: خه لک ب
عهورو بارانان دلخوشدبن، ژ بهرهندی دقیت توژی دقئ خوشییدا
پشکداریی بکهی، ئاقانی ژی ژدایکا خو پرسى چهوا خه لک ب بارانی شاد
دبن د دهمه کیدا باران رییا سهیران و هاتن وچوونى ل وان دگریت؟
دایکی گوتی: کچا من، ئەگەر تو گوھی خو بدهیه پنیا عهوری کو
بهحسیّ خو بوته بکهت، دی تهپیّ خوشبیت و ئەو دلتهنگی و نه خوشییاته
دی بیته خوشییه کا وهسا ئەگەر ژ نهۆ ویشه چاچی ته ب هەر عهورهکی

بکه قیت کو سہرا وہ لاتیٰ مه بدہت و بارانیٰ بو مه بینیت دی پتر دلیٰ ته
پی خوشبیت.

ئاقانی گوت: ئەز ب گەرمی چاھەرپیا بہیستنا ئاخافتنا وی دکەم و
گەلەک من دقیت گوھی خو بدەمی.

دایکی گوتی: قیجا گوھی خو بدە قی بەحسی خوش.

پنیا عەوری بەحسی خو دکەت و دبیریت:

ئەھی ئاقان چیرۆکا من دی ب دلیٰ تەبیت چونکی ب ئاقی
دەستپیدکەت و ب ئاقی ب دویمای دەیت، وەکی تو دزانی ئاقا سەر
ئەردی ئەگەری ژیانیه.

هەبوونا من د رویبارو گۆم و زەریایاندا، دەمی رۆژدەھلیت و گەرمی
لسەر هەمی جھاندا بەلاقە دبیت، ئاق دبیتە هەلم، ب قی ئیکەم پینگاڤا
ژیانئ دەھاقیرم و هەوا من بەرەف ئاسمانی بلندکەت هەتا ل ویری تووشی
تەخین سار دیم و چرییا من زۆر دبیت، دوی دەمیدا ئەز دیمە عەور، با ب
قیانا خو ب قی لایی و وی لاییدا من دگیریت، ئەگەر هاتوو تووشی
سەقایەکی سارتر بووم دی هیمە گوھارتن و دی بمە باران دا ب ئاقەکا
سازگار قەگەرپییمە سەر ئەردی و جۆک و زەقی و دەشت و چیاپین تینی
تیرئاق بکەم، رووکی بو هەوہ ئاقدەم، هون ژی بەری وی دخون و گیایی
پاوانا بو هەوہ کەسک دکەم، دا پەزوبزن و گارەشین هەوہ تیر ژی بخون، قیجا
ئەز دشیف و دۆل و نھال و رویبارا ندا کۆم دیم و ئاقی ددەمە هەوہ هەتا
هون ژی قەخون و پیدقیین خو ژی دابینکەن.

د دوماهییدا دووباره ریکا ده‌ریایان دی گرمه‌فه دا گه‌ریانا خو (زقرینا
 ئاقی دسروشتیدا) نوو بکه‌مه فه. ئاقان ئە‌فه‌یه چیرۆکا ژيانا من، ب
 ئە‌گه‌ری خیرو بیرین من، خه‌لك ب هاتنا من دلخوش دبنو ب نه‌هاتنا من
 دلته‌نگ دبن، قیجا ژقییری پی‌فه ژ من پوسیده نه‌به، دقتی قی ژی بزانی کو
 ب هاتنا من پیدقیین خه‌لكی بجه دهین.

پشتی پنیاهوری به‌حسی خو کری، ئاقان ژ دلته‌نگیا خو گه‌له‌ک
 په‌شیمان بوو، بریاردا هه‌که عه‌وره‌ک دیت به‌ره‌ف وه‌لاتی وی دهیت، ئە‌و
 ژی دگه‌ل هه‌می خه‌لكی دلخوش بیت.

راهینان

۱. بۆچی ئاقانی ده‌می عه‌وه‌ر ب ئاسمانی فه‌دیتی پوسیده بوو؟
۲. ئە‌ری ب دلێ ته‌بوو ده‌می پنیاهوری به‌حسی خو بۆته کری؟
۳. بۆچی خه‌لك ب باران بارینی دلخوش بین؟
۴. پینج ریزان ده‌رباری (زقرینا ئاقی دسروشتیدا) بنقیسه.

چالاکى

ئ- ئە‌ز هاتم

ب- ئە‌م هاتین

توژی ئە‌قیین ل خواری وه‌ک نمونا سه‌ری لیبکه:

(تو، هوون، ئە‌و)

دیژنه ئە‌قیین خواری جه‌ناقین جودا

(تو، هوون، ئە‌و)

واتايا پەيشان

<u>پەيش</u>	<u>واتا</u>
پۆسىدەبوو	: دلتهنگ بوو، داما، پەژارە بوو
چر	: خەست
زەريا	: ژ دەريايى مەزنترە
پاوان	: جەھەكى تايبەتە بو چەرينا پەزى و بزنى.

خه ونامنه

مه جيهانه ك دقيت
ئه سماني وي ئه قين بيت
ئاخاوي هه ردهم شين بيت
دريژترين وهرزي وي
بوهاره كا رهنگين بيت

مه سترا نك دقيت
هه لبه ستاوي ژيان بيت
ئاوازي وي قيان بيت
شيرنترين په پيشا وي
كوردستان يان نه مان بيت

كوردستانه ك مه دقيتن
تزي كتیبو نان بيت
ئازادي لي خودان بيت
په ياما وي هه رو هه ر
دوستينيا گه لان بيت

﴿موئه يد ته يب﴾

ل سالا ۱۹۵۷ ال دهوك بوويه

راہینان

ڦان ڦالاهييان ڀر ٻڪه

۱. مه جيهانه ڪ دڦيٽ

ٿاسماني وئ بيت

دريٿرتين وئ

ٻوهاره ڪا بيت.

۲. مه سترانه ڪ دڦيٽ

هه لبه سٿا وئ بيت

ٿاوازي وئ بيت

شيرينترين وئ

..... يان بيت

٣. كوردستانهك مه دقیت

تژی و بیت

ئازادی ئی بیت

په یاما وی بیت

دۆستینیا بیت

چالاکى

مامۆستایی ریژدار:

١. ژ قوتابین خو پرسیار بکه بوچی هه ز ژ کوردستانی دکهن؟

٢. هه ر ئیک ژوان دشیته چ بو فی کوردستانی بکهت؟

چیرۆکا قه دیتنا هووربینی

ئەو قه دیتنا کۆل دەستپیکا پێشکه قتنا زانستی د ژیانیدا دەربارە ی زیندەوهران هەبوو، قه دیتنه کا ساده و نەراست بوو. قان زیندەوهران، هینگی هەر ب چاقی رووت نیڕین و قه کۆلین لی دەهاتنه کرن. دسه دی یازدیدا ئیکه م (زره بینا تشت مهزنکه ر) هاته چیکن، ل دووماهییا سالیین سه دی سیزدی ل ئیتالیا بو جارا ئیکی بهر چاچکا پزیشکی هاته چیکن، ئەقە بو وی سهردهمی ب ئامیره کی گران بها دهاته دانان، ل دووماهییا سالیین سه دی شازدی ل ئەلهمانیا ئیکه مین (هووربین) هاته چیکن.

دبيژن: جاره كى هەردوو كورپىن زرههين چيكره كى يارى دكرن و ب هه لكه فت دوو زرههين ئيخستنه سەر ئيك ، ب فان هەردوو زرههين كه فتينه سەر هه ف ئە گەر نپرينا تشته كى هوور پى هاتباكرن ئەو تشته چند جارن ژ قه بارى خو مهزنتر دهاته ديتن، ئەفه بوويه دياردا بناغه يى بو چيكرنا ئيكه مين هوورينا دهستپيكي كو ژ دوو زرههينان بكه نه د ناه بوړيه كيډا پيكهاتبوو.

پشتى قى چهندي زانايى هو له ندى (ليفنهوك) شيا ئەو ب خو ب تنى نه خشه ي بو چيكرنا ٢٤٧ جوړين سيسته مين هوور بينان بكيشيت و پشكا بينه رى يا ئيك ژفان سيسته مان كربوو بناغه ، ئەو ژى پيكهاتبوو ژ زرههينه كا كومكه را هوور هندي سهرى دهرزيكى كو هه مى تشتين ديتى مهزن دكرن ، وى زاناي ب قى زرههينى شيا زينده وړين هوورين دناه دلوپه كا ئاڤا په نځايدا بينيت كو ناهى وان كريبه (ميكرؤب) پشتى هينگى زانايى مهزنى سروشتى ، فه كوله رى زانستين ژيانى (رؤبه رت هوكا) ب سى زرههينا ئيكه م هوورين چيكر.

پشتى قى ژى گه له ك زانال ئيتاليا و ئنگلته را و روسيا ، چهنده زرههينه كين هوورينى وه كى ئەڤين دى چيكرن ، هنده كا ژى بو ب هينز ئيخستنا هوورينى دناڤخودا هه فكاريا هه فودو دكرن ، ژ ئە نجامى بزاڤه كا بهردهوام و فه كولينه كا بى راوهستيان ئەف هوورينه هاته چيكرن كو ئەڤرؤ ئەم بكار دئنين.

راهینان

۱. هووربین چیه چهوا هاتییه داهینان؟
۲. مفایین هووربینی بژمییره؟
۳. (لیفنهوک)ی زانا کییه؟

واتایا په یقان

<u>په یق</u>	<u>واتا</u>
هووربین	میکرو سکوب
زره بین	عه ده سه
داهینان	چیکرن بو جار ئیکئی

مافی مروقی و مهرگه ساتا کور دایه تی

ماموستا هیمن وانا پهروهردا مهدهنی ل قوتابخانه کا بنه رت دییژیت،
ماموستایه کی ل سهرخو و هیمنه، خودان که سایه تی و رهوشتیین جوانه،
گه له ک جارن به حسی مافی مروقی بو قوتابیین خو دکرو دگوته وان؛
مروق ب نازادی ژ دایک بوویه بو که سی نینه مافی وی ب ئیخیته بن
پین خو و دهست دریژی بکته سهر، ئەق ئاخفتنه ژلای قوتابییان
تشته کی نوو و سهیربوو چونکی قان قوتابییان ههست دکرکو ل سهردهمی
رژیمارووخیایدا زۆلم و زۆرداریا ل مالباتیین وان هاتییه کرن، ژبه ر هندی
دلاوهر کو قوتابییه کی چه له ننگ و زیره کبوو، گوته ماموستا هیمنی: دامو
دهزگه هیین رژیمارووخیایدا به عسا ژناچووی دهست دریژی ل سهرکه رکووکی کرییه،

خه لکي وي تالانکرينه و ژ مال و مولکي وي دهريئخستيه ، هه رچيي مه هه ي ژمه هاته ستاندين و دايه خه لکي بياني.

ماموستا: راسته ئەفه کاره ساته کا مه زنه دژي مروقي کورد هاتييه کرن بهرو قازي خالا دووي ژبه ندي حه فتی ژ جارناما مافی مروقييه .

ماموستا: جارناما مافی مروقي پيکهاتييه ژ کومه کا دهقين ياساي کو په يوه ندي ب پارستنا مافين بنه ره تيئن مروقي ژلايي نه ته وه يئن ئيگرتيه ل سالاً ۱۹۴۸ زايينيدا هاتييه دهريئخستن.

خالا دووي به ندي حه فتی ژ جارنامی ديئريت:

(ناييت ب زوري ملکی که سه کی ژي بهيته ستاندين)

دياره ئەو زوردارييا ل کهس و کارين دلاوه ري و هه زاران مالباتين دي ل کهرکوکي و جهين دي بين کوردستاني هاتييه کرن بهرو قازي قی خالييه . سالار: کاربه دهستين رژيما هه رفتی (به عس) هه ر ب هندي ژي نهراوه ستیان ، به لکی ب زورداری و سته مکاری خه لکه کی زور نه چارکر کو دهست ژ ناسناما خو به ردهن.

ماموستا: ئەفه ژي هه ر بهرو قازي خالا دووييه ژبه ندي يا زدي ژ

جار ناما مافی مروقي ، چونکی دوي خاليئا هاتييه :

(ناييت کهس ب زوري ژ نه ژاد ناما خو بهيته بيبه هر کرن)

هيو: پي ل پتريا مافين مه دانايه .

لي ژ نهو پيئه ل بن سيبه را ديکراتيي و فيدراليه تي ، ئەم دي ب

هه مي مافين خو بين رهوا شاد بين.

مامۆستا: راسته هیوا لی مهرجی سهره کی بو ب دهستقه ئینانا مافین
مه ئیکگرتن و ئیکبوونه.

کاوه: دا ئەم هه می سروودا ئیکگرتنی بیژین:
هه می پۆلی ب ئیک دهنگ دهستیپیکرا!

ئهی کوردینه ئهی مهردینه
دهست له ناو دهست کهین هه موو
بو بهرزیه تی خاکی وه ته
بو یه کیتهی بچین هه موو
کوردین هه موو، مهردین هه موو

راهینان

به رسقا گونجای هه لبریره و بکه دناڤ قالا هییاندا.

۱. مامۆستا هیمن وانا ل قوتابخانی دیژیت.

میژوو- زمانی کوردی- په روهردا مه دهنی

۲. جارناما مافی مرۆڤ ل سالآ ده رچوو یه.

۱۹۸۴ز - ۱۹۴۸ز - ۱۹۴۷ز

۳. ئەوا ب سه ری کوردین که رکوکی هاتی به رو قازی خالا دووی

به ندی

جارناما مافی مرۆقییه - یاسایا ده وله تییه - ری نمایین ته ندروستینه

۴. مرۆف ب ژ دایکا خو بوویه بو کسه کی نینه پی ل
مافی وی دانیت .

دیلی - دهر به دهری - ئازادی

۵. ل بن سیبه را سیسته می دی گه هینه مافین خو.

دیموکراتی و فیدرالی - دیکتاتور - بی یاسایی

چالاکى

خويند کارين خوشتقى:

كەر كووك باژيره كى كوردستانيه، رژيمين دىكتاتورى بو
عهره بكرنا وى پيگول كرييه، ژبلى كهركووكى چهند باژيرين دى يين
كوردستانى ئەف كارە ل گەل هاتيه كرن، ناڤى سى باژيرين دى يين
كوردستانى بنقيسه كو دەستى عهره بكرنى گە هشتبىتى؟

..... ۱. ۲. ۳.

واتايا په يقان

<u>په يق</u>	<u>واتا</u>
مالبات	: بنه مال
ميژوو	: ديروك
ديلى	: ئيخسيري
عهره بكرن	: دهر كرنا كوردان و دانانا عهره بان ل جهى وان
دهربه دهري	: ئاواره يى

وه رزى دوى

دایک

ل بیست و ئیکى هه یفا ئادارى ل هه مى سالان، گه لانی جیهانى
بیرهاتنا روژا دایكى قه دگیرنه قه، ئە قه جه ژنا ته یه ئە ی دایکا خوشتقى.
قوتابخانا مه ژى دقى روژیدا پشكداریی دقى ئاهه نگیدا دكه ت و ب گولین
جوان و ئالاووینه بی رهنگین خو دخه ملینیت. ئە ها ئە قه قوتابی ژى ب ستران و
ئاوازین خوش و شانۆ گه ربیان و پشكیش کرنا خه لاتین بژاره بو دایکان
دلشادیا خو دهر دبرن، ئە قه هه مى بو ته یه ئە ی دایکا خوشتقى.. هه رده م.

دلی من یی پرہ ژ گہرمی و خوشتقیی، ئەز ژ شیرەتین تە، فییری
 راستی و دلپاکی و ئازایەتی و خوشتقی و ریزگرتنا خەلکی و نیشتمانی و خو
 گۆریکرنی بووم. تو ئیکەم قوتابخانەیی کو پیروژترین و بلندترین ئەرکە ل
 سەر من، ئەز دقئ جەژنیدا بوته وی مافی پیشکیش بکەمەقە....
 ئەقرو جەژنا هەمی دایکانە کو وان کورین نیشتمانپەرورەو نەتەوہ
 پەریس ئیناینە دنیایی.

راہینان

۱. کەنگی ل جیہانی بیرہاتنا روژا جەژنا دایکی دەیتە کرن؟
۲. دقئ بیرہاتنا پیروژدا قوتابی چ پیشکیشی دایکان دکەن؟
۳. قوتابی چ ژ دایکان فییر دبن؟
۴. بۆمە بەحسی ئاھەنگا قئ جەژنی بکە؟
۵. چەوا دی مافی دایکی دەی؟

چالاکى

ئەقان قالاھيىن ل خوارى ب قان پەيقان پىر بکە :

(شيرين ، ترش ، رەش ، زيرەك ، بلند)

۱. مامۇستا ھەز ژ قوتايىيى دكەت.

۲. دوو كىلوئىيىن تىيى بىرە.

۳. ھنارا بىخۆ.

۴. مەتىن چىايە كى ھ.

۵. ھنگىيىنى ھ.

واتايا پەيقان

<u>پەيىف</u>	<u>واتا</u>
خۆ گۆرىكىرن	: خۆبە خشكىرن
بىزارە	: ناياب
شېرەت	: ئامۇژگارى

دیکله کی ژیر

رووقیهك دگوندهكى را دبۆریت ، ل نئیزیكى گوندی، چاقی وی ب
دیکله کی دکه قیت کویى دناڤ ئاخیدا بو خۆ ل خوارنی دگه ریا دا
بخۆت.

رووقی پېشقه چوو خو نئزکی وی کر، چاقین خۆ لی وهر بادان و گۆتی:
برایى دیکل، دهیته بیرا من کو بابی ته دهنگی وی گه له کی
خۆشبوو، من گوھ ل دهنگی وی ببوو ده می ئەز دقئ گوندیرا دبۆریم، ب
دهنگی وی یی خۆش دلئ من قه دبوو.

دیکی گۆت: ههروهسا دهنگی من ژى یی خۆشه، ژ دهنگی بابی من
کیتر نینه. پاشی ههردوو چاقین خۆ نقاندن و په رین خۆ لیكدان و دهست
ب قۆقه قۆقی کر.

رووڤي ٺهڻه ٻو ڇو ب دهليڻه زاني ڇو هاڻي ٿي و گرت.
رهڻدا سهيڻ گوندي ب ڦي ڇهندي زاني ب دووڦ كهڻن. ديڪلي
گوته رووڤي:

ٺه گهر ته بڻيٽ تو ڙڻان سهيان قورتال بي بيڙهوان: ٺهڻ ديڪله
بي گوندي ههوه نينه، بي گونده کي ديهه .

رووڤي دڦيا ڦي ڇهندي ٻو سهيان بيڙيٽ دهڦي ڇو ڦه ڪر:

ديڪل ڙ دهڦي رووڤي دهر كهڻت و خو گه هانده رهڻي سهيان.

رووڤي پشتي ديڪل ڙدهستا چووي، گوتي يا خودي ٺهوه دهڦي دوهختي

خودا نهڻهبيت. هسڪبيت.

ديڪلي ڙي گوت: يا خودي ٺهوه چاڻي بي ٺاگهه بنڻيٽ ههر بي

ڪورهبيت.

راهينان

۱. رووڤي هز ڙ چ دڪهت؟

۲. رهڻدا سا ٻوچي ب دويف رووڤي كهڻت؟

۳. رووڤي وهختي دڦيا هيلي ل ديڪلي بڪهت، چ گوتي؟

ڦان ڦالاهيان پرپڪه:

۱. ديڪلي ههر دوو چاڻي ڇو پهرين ڇو

دهست ب ڪر.

۲. ديڪلي گوت، ٺهوه چاڻي ههر

وهرده كه كا مه زن

جووته كى كوتران دگهل وهرده كه كا مه زن ل سهر ليثين گومه كا ئاڤى
پيڤكه دژيان، ههر چهنده كوتران مه له قانى نه دزانين و وهردهك ژى نه دشيا
بفریت، لى قيان و هه قالينيا خو كومكربوون و ب خوشى ژيانا خو دبره
سهر.

زقستانا وى سالى يا كيم باران بوو، ژبه رهندي ئاڤا گومى هه كو
هاڤين دهات بهرهڤ كيم بوونى و نه مانى دچوو.

ژنه چارى ههر دوو كوتر مشهخت بوون. وهردهك بتنى ما، ب راستى
ئه قهژى ب دهستى وى نه بوو، دا ههر زوو ژويى چيت، لى گه له ك قه له و
ببوو، په رين خو بو فرينى بكار نه دئنان و لاره لار ب لاقين خول سهر

ئەردى دچوو.... ئىدى خەم و خياللا گرتبوو نەدزانی دى چكەت. بو خو
دگوت: چ بکه م؟

ئاڧا گۆلى يا كىمدىت بېھنا گەنى يا ژى دەھىت، بالندان ھەمىيان
ئەڧ جھەيى ھىلاي، ھەردوو كۆترىن ھەقالىن من ژى چوون ئەز بتنى
مام، ئەز دترسم درندەك من بخۆت...!

دقان ھزراندا بوو، وى ھند دىت لە گلە گەك ب تەنشت وى ڧە روونشت
ھىدى لاقىن خو بو ڧى رەخى و وى رەخى قوتان. بېھنا گۆلا ئاڧى گە لەك
يا نەخۆشبوو.

پرسىار ژ وەردە كى كر:

تو چەوا خو ل ڧىرە دگرى؟ دووپەرپىن مەزن ب تەڧە نىنن؟
ھەقالى لە گلەگ تو راست دىيژى، لى تەمبەلىي ئەزىا گرتىم.
لە گلەگەي گوت:

ھەكە تو ھەر ھوسا بىنى تو دى ژتېھن وبرىسى مرى.
وەردە كى گوت:

لە گلەگەي دلسۆز، تو رىكە كى يان چارە كى بو من بىنە دا خو پى
قورتال بکہ م دى سوپاسىيا تەكە م.
لە گلەگى گوتى:

مەزنان يا گوتى (پرسىاركەربە دا تو زانا بى) ئەز دى رىكە كى بو تە
بىنم ھەكە تو ب ئاخفتنا من بکہى ھندى ھەيى دى ژڧى بەلنگازىي
قورتال بى.

وەردەكى ب لەقە لۆق خۆ گەھان دەف لە گەگەى و چاقەرى بوو...
 لە گەگەى ستوبى خۆ باداو بەرى خۆدا لایەكى و گۆت:
 تۆ بو خۆ مفایى ژ قى ئاڤا كىم وەربگرە... ھەمى رۆژا سپىدى وئىڤارى
 ھەرە سەر وى بلنداهىاھە پەرىن خۆ قژبکە و بفرە سەر ئاڤى...
 نە ترسە سىنگى تە ناشكىت، دى پەرىن تە ب ھىز كەڤن ودى چەورى ژ
 گوشتى لەشى تە كىم بىت.
 وەردەكى گەلەك سوپاسىا لە گەگەى كرو ھەر ل وى دەمى سەر كەفتە
 سەر وى بلنداهىى دا خۆ تاقىبکەت:
 ئەو يارى ل دەف وى گەلەك خۆشبوو بەردەوامى مەشق و راھىنان
 دكرن... د ماوەكى كورتدا شىا پەرىن خۆ بو فرىنا دوور بكار بىنیت. ب قى
 رەنگى ھەر جھەكى وى قىابا دچووىى، ژ تىھنىاتىى و برساتىى و
 گەرماتىى قورتالبوو، لى جارو باران قەستا وارى خوىى كەڤن دكر بو
 سەردانى ژبىر نەدكر.

پرسیار و ھەقیەتی

۱. بۆچی جووتى كۆترو وەردەكان ھەڤالا خۆبجھ ھىلا؟
۲. لە گەگەى چ گۆتە وەردەكى؟
۳. وەردەكى رۆژانە چ دكر؟

چالاکى (۱)

مامۆستايى ھيژا / پؤلا خو بکه دوو گرؤپ، قى كيشى دانه بهر سينگى
ھەردوو گرؤپان، بلا دانوستاندنى ل سەر بکهن:
هه که ئەم تووشى ئاريشه كى بين چهوا دى شيين خو ژ قى ئاريشى رزگار
کهين.

چالاکى (۲)

۱. ناڤى سى بالندان بنقيسه نه شيين بفرن.
..... ۱ ۲ ۳
۲. ناڤى سى بالندان بنقيسه كول سەر ليڤين روبران و دەريايان دژين.
..... ۱ ۲ ۳

چالاکى (۳)

خويندكارى خوشتقى: په يقين
بله ز، ل سەر، هاقين
دبيژنى (هه قالكار) چونكى چهوايى يان جهى (شوينى) يان دەمى
(كاتى) روودانا كارى ديار دکهن.
تو ژى سى په يقان ژ قى جوړى بينه:
..... ۱
..... ۲
..... ۳

سەرھاتیا مشکان

چەند مشکان کۆمبۆنەک گرێدا بۆ ھندی دا نەخشەکی دانن خۆ
پێ ژ دەستی پشیکێ رزگار بکەن. ھەر ئێکی بیرو رایە ک گۆت. مشکەکی
گەنج و خوین گەرم پێشنیازە ک کرو گۆت:
ھە کە ئەم زەنگلەکی ب ملی پشیکێشە بکەین دی رزگارین. ھەمیان
گۆت: چەوا ؟

ئینا مشکی خودانی پێشنیازی گۆت: دەمی پشیک خۆ دبزقینیت کو
دی ھیتە مە دی زەنگلا وی ھژییت و دی دەنگ ژ ھییت و دی مە گوھ لێ
بیت، ھینگێ دی خۆ قەشیرین و خۆ رزگار کەین.
ھەمیان پێکفە کرە ویسە و ویسو ژ خوشیاندا خۆ ھەلاقیت و کرە
شەھیانە و زەماوەند.

پیره مشكەك ل ویری بوو یی بیدهنگ بوو، گۆتی:
 راوهستن! ئەف پيشنيازه گه له كا جوانه ، ئەگەر ئەم وه بكهين دى ژ
 پشيكی رزگار بين، لى كى دى زهنگلى ب ملي پشيكیته كهت؟
 مشك هه مى ب جاره كى گوهشينو بيدهنگ بوون.

راهینان

۱. بوچی مشكان كۆمبوون گریدا؟
۲. مشك ژ چ دترسن؟
۳. مشكان برپارا چ دا؟
۴. پیره مشكى چ گۆت؟

چالاکى (۱)

شیر، پلنك ← ب هیزتره

شیر ژ پلنگی ب هیزتره

توژی ئەقین خارى وه كى نموونا سهرى لیبكه:

..... تازاد ، نهوزاد ← زیرهك

..... مهتین ، سهفین ← بلند

..... ههولیر ، دهوك ← مهزن

..... هاقین ، بههار ← گهرم

چالاکی (۲)

۱. کيڙ ڦان گيانه وهران بؤ سواربوني بڪاردهيت ؟

ههسپ، چيل، مشڪ

۲. سه پهزي ژ دپاريزيت.

مروڻي، رووڻي، گورگي

۳. کيڙ ڙڦان گيانه وهران شيردهره ؟

كهو، پهز، قاز

۴. کيڙ ڙڦان گيانه وهران نافرپيت ؟

کوٽر، پشڪ، قهه

چالاکی (۳)

دي نقيسيت، دي خوم، كهفت، دهات، نقستبوو

تهڻين سهري ديڙني (كار، چنكي كرداره كي ددنه پال كهسه كي يان

تشته كي ل وهخته كي ديار كري).

توڙي پينج كاران ڙڻي جوڙي بنقيسه.

۱.

۲.

۳.

۴.

۵.

شاههنگ

ههنگه كا جوان هه مئ رۆژان دهاته سه ر گولئن باغچئ مالا كاروانئ ،
ژئئ گولئ دفرئ دچوو سه ر گولا دئ .
كاروان : رۆژباش ئهئ ههنگا جوان ، ئهز ته دبنم ب درئژئيا رۆژئ تو بو
خو يارئان دكهئ و ژئئ گولئ دفرئيه سه ر گولا دئ بئئ كو هزرا خو
بكهئ دكارو وانه و پئدقئئن دئدا ... ئهئ ههنگ تو چه ندا به خته وه رئ ،
خوزئ من ژئ وه كئ ته بو خو يارئ كربانه و بو ران دبا .

هەنگ: کاروان، وە نینە وەك تو هزردهكەى، ئەز یارییان ناکەم، ئەز ژڤى گولئ دفرمه سەر گولا دى دا ب ئەركى خو رابم و كارەكئ ب مفا بکەم، پشتى هینگى ئەز دشيم یارییان بکەم و بگهرييم.

کاروان: ئەو کارى ب مفاچیه کو ب دريژيا روژى تویا پيشه مژویلى و ناهيليت تو هزرا خو د قهحهويانيدا بکەى؟

هەنگ: ئەز شيراقا گولان دميرم و هنگيىنى ژى چيدکەم هەكە ئەز نهو قى کارى نەكەم گول دى مرن و هسکين، ئەف درامهتئ ب نرخ دى ژ دەستين من چیت و ئەز هینگى نهشيم خوارنى کومکەم، ل زقستانى دى ژبرساندا مرم، ئەز ب شانازيقه خوارنى بو خوو کەسانين دى کوم دکەم، وەسا دياره کاروان تو نزانى ئەز وى هنگيىنى چيدکەم کو خوارنه کا وەسايه گەرمى و ساخله ميب دئخيته بەر دەستى هەوه هەميان ب مەزن و بچوو کقه، هەروهسا هنگيىنى من دەرمانه ژى بو نهخوشييان.

کاروان: ئەقه ئەرکەكئ مەزنه و جهى سوپاسيى و شانازييه، لئ تو نابيژيه من ئەى هەنگا جوان تو ل کيقه دژى؟

هەنگ: ئەز ژشه مابى شانان بو خو چيدکەم، ئەقه مالەو کارگهه ژى بو چيکرنا هنگيىنى.

کاروان: هەر سەرکەفتى بى ئەى هەنگا پر بزاق، ئەز ژى ژ نهو پيشه دکارو فرمان و بەرهه قکرنا وانەياندا دى يى دلسوزو نيشتمانپەرورەرم، دى تە بو خو کەمه نمونە.

دانوستاندن و راهینان

۱. دهمی کاروانی دیتی ههنگ ژئی گولی دفریتته سهر گولا دی چ هزرکر؟
۲. ئەو هیثیا کاروانی هەر وهکی خو مائه؟ بوچی؟
۳. هنگئینی چ مفا ههیه؟
۴. کاروانی چهوا خاترا خوژ ههنگی خواست؟ ئهری تو دشیی ب شیوهیه کی دی خاترا خوژی بخوازی؟ بو مه به حس بکه.

چالاکى (۱)

قان قالاھیین ل خواری ب قان په یشان پر بکه:
(خوش- بلهز- پار-ل سهر- به هاران)

۱. کانی ل دزین.
۲. ئازاد هات.
۳. کهوی من دخوینیت.
۴. ئەز ل ههولیری بووم.
۵. ئەم بانی نقشتین.

دبیژنه قان په یشان (خوش، بلهز، پار، ل سهر، به هاران) هه قالکار

وهلاتى كوردا

وهلاتى كوردا تەف خىرو بىرە
هەمى مادەن و تەف زىف و زىرە
لى چىكەم ئىرۆ ماىە ژ خەلكىرا
وهلاتى كوردا هەمى چىمەنە
عەگىدو شىرو پلنگ لى هەنە
هەمى هەقال و پىسامى مەنە
دوژمن ئەم كوشتن ئاقىتن چەمان
سەردارو زانا دناق مە نەمان
كۆما مىللەتان هاوارو ئامان
كۆما مىللەتان ما قەى تو كەرى
چاقى تە برژن تول مەنا نەرى
ياخۆد دوژمنى توژمە ناگەرى

(جگەرخوین)

ل سالا ۱۹۰۳ ال گوندى حەسارى بوویە و

ل سالا ۱۹۸۴ ال ستوكهولم چوویە بەردلوفانىيا

خودى و ل قامشلو هاتىیە قەشارتن

په شیمانی

سه نديباد، ئيك بوو ژ شاهين كه قنين روژ هه لاتى.
شاهينه كا ئيكجار هشارو زيرهك و چالاک هه بوو، هه مى ده مال سه ر
مليّن وي بوو. يانثى ل سه سه رى وي دفرى. گه لهك هه زى دكر نه دقيا ژوى
دوور كه قيت. وه سا ري كه فت سه نديبادو وه زيرو دهسته كا وي پيكه چونه
نيچيرا.. مامزان. مامزهك كه فته دناق نيچيرقانا ندا.
شاه سه نديبادى هه وار كر:

نه هیلن دهرباز بیت! هەر کهسی ژ رهخی وی قه دهرکهفت ئەز دی
فەرمانا کوشتنا وی دەم!

شاه سەندیباد هیشتا ئاخافتنا خو تەمام نە کر بوو. مامزی خو
سەر سەری وی راهاییت و، بیی ئەو پی بزانیته!
وەزیر بلەز هاته دەف شاهی و گوته:

قوربان مامز د سەر سەری تەرابوی و دهرباز بوو! نهۆ چ بکهین؟
شاه ئیکسەر دئاخفتنا وەزیری گههشت،
سواری هەسپی خو بوو. گازی وان کرو گوته:

ئەز دی ل دووق مامزی دا چم، ههتا ئەز وی نە گرم نازقیرم!
ئەقە گوته ول دووق چوو شاهینی ژی دادووق ب شاپەرین خو قه خو
گه هاندی.

ب دوو هه لمةتان هەردوو چاچین مامزی کۆره کرن.
شاه گههشته سەرو سەری وی بری که لهخی وی دانا سەر پشته
هەسپی خو. گه له ک وهستیای، داکو بینا خو قه دەت ل بن داره کا مەزن
روونشت، دیت دلوپه کا ئاقی دلۆپ دلۆپ یاد که قیته سەر ئەردی!
سەندیبادی ژی ئەو کاسکا زیپی ئەوا بو شاهینی خو چیکری بو ئاف
قه خوارنی، دانا بن دلوپا ئاقی، ههتا تتری بووی، نیزیکی دهقی خو کر دا
قه خوت به لی شاهینی پەری خو لیدا و ئاف رشته سەر ئەردی!!
شاه تیکنه چوو ب دلوقانیقه گوته:
- توژی تیهنی؟! پیچه کی خو بگره!

جاره کا دی کاسکا خو دانا بن دلویا ئاقی، ههتا جاره کا دی تژی بووی
بر دانا بهر نکلی شاهینی و گوئی:

جارا ئیکی تو فه خو پاشی نهز.

ديسان جاره کا دی پهري خو لیداو رشته سهر ئهردی!

شاه سهندیادی گوئی: (بیگومان دقیت جارا ئیکی ههسپ ئاقی فه
خوت)!

جاراسییی ژی شاهینی پهري خو ل کاسکا ئاقی داو رشته سهر ئهردی،

نه هیلا ههسپ ژی ئاقی فه خوت، ژبهه هندی شاه سهندیاد سلبوو.

ئیکسهه ب شیري خو ههردوو چهنگین شاهینی خو برین و خوین ژي

هات. شاهینی وی ب چهنگین بری فه ب چاقین تژی خهه و کوخان بهري

خودا شاهي و چوو سهرداری.. شاه تیگه هشت، وی بهري خو سهر ئهفراز

کری! ماره کی مهزن دیت، بو وی دیار بوو کو ئهه و دلویا ئاقی نه بوو بهلکی

ژههرا ماری بوو!

وی وهختی شاهینی خو دا بهر سینگی خو ب خهه و کوخان وپه شیمانی

گازی کرو گوئی:

بالندی دلوقان و وهفاداری من، ته ئهه ههرسی ژههرا ماری رزگار

کرین، لی ژبیرا من ناچیت کو من خرابییه کا ئیکجار مهزن د گهل ته کری!

گه هشته ناخ کوشکا شاهي، شاهینی وی ل دوماهی هه ناسه مر!

شاهی ههه دگوئی:

مخابن، په شیمانی مفای نادهت.

راهینان (۱)

بهرسقا فان پرسیاران بده:

۱. سهندیاد کی بوو؟
۲. شاه سهندیادی ل وهختی نیچیرا مامزا چ فرمان دا ؟
۳. بوچی شاهینی چند جاران ب پهړین خو ئاف رشت؟

راهینان (۲)

فان قالا هییان پر بکه :

۱. شاه سهندیاد شاهینه کی هه بوو.
۲. شاهینی ب دوو هه لمه تا کوره کر.
۳. شاهی ب شیرئ خو هه ردوو چه نگین کر.

چالاکي (۱)

تو دشیی چیرۆکه کا وه کی فی چیرۆکی بنقیسی:

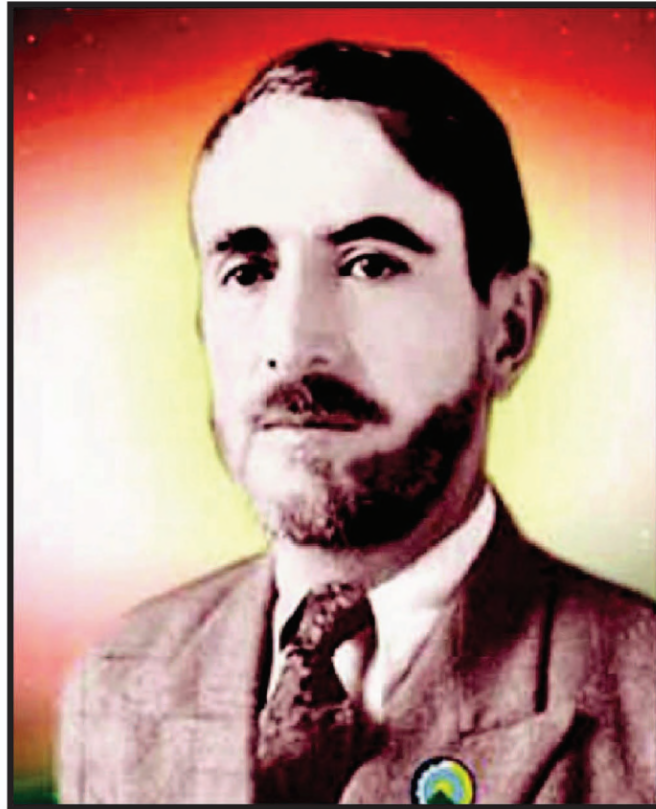
چالاکي (۲)

پهنده کا کوردی ل سهر په شیمانیی بنقیسه :

واتايا پەيشان

<u>پەيش</u>	<u>واتا</u>
شاهين	: بالنده كى گوشت خوره ژ بازي مهزنتره:
مامز	: ئاسك، غه زال
شا	: شاه، مه ليك
نكل	: دم، دهنوك
هه لمهت	: هيرش

کۆمارا کوردستانی ل مه هاباد

مه هاباد ئيکه ژ باژيري جوان و دلخه کەرو قەشەنگ و خوشتقی ل کوردستانی، ئەو باژیره ئەوی دکەڤیتە دەڤەرا (موکریان) ل رۆژەهەلاتا کوردستانی.

مه هابادی جەهەکی تایبەت د دل و دەروونی مه کوردا ندا هەیه، چونکی ل سەردەمەکی ئيکه مین پایتەختی کۆمارا کوردستانی بوویه، ئەو کۆمارە ل دەستپيکا سالاً (١٩٤٦) ی زایینی هاتییه دامەزراندن، ئەنجامی کۆمبۆونه کا جەماوەری زیده تر ژ (بیست) هەزار کەسان ل گۆرەپانا (چارچرا) ل باژیری مه هابادی هاتە راگەهاندن و، پيشه‌وا قازی محمەد هاتە هەلبژارتن بۆ سەرۆکی قی کۆماری.

پیشه و قازی محمەد ل جھە کێ بلند و تاییبەت، کو بو قی هەلکەفتی
هاتبوو چیکرن ل بەرامبەری جەماوەری راوەستیاو گۆت:

ئەفرۆ گەلی کوردشیا کۆمارا خو پیکینیت و ب ناخی گەلە کێ
سەربەخو ل سەر ئاخا خو ب ئازادی بژیت.

پشتی هینگی قازی محمەد ب سەرۆک هاتە هەلبژارتن، ئەو ژێ
کەفتە پرسیار پی کرنی داکو ئەنجومەنی وەزیران کو ژسیژدە وەزیران
پیکینیت.

پشتی پیکهاتنا ئەنجومەنی وەزیران قازی محمەدی سەرۆک کۆمار ل
بەرامبەر ئەنجومەنی وەزیران سویندا یاسایی خارو گۆت:

(سویند دەخۆم بە خوا و قورئانی پیروژ، بەنیشتمانی شەرافەتی قەومی
کورد و بەئالای پر ئیفتخاری کورد، تا دوا هەناسە ی ژیانم و دوا تنۆکی خوینم
بە گیان و بەمال لە ریگە ی مانەوہی کورد و بەرزکردنەوہی ئەم ئالایە، کەمایە ی
شانازی هەموو کوردیکە، کۆشش بکەم و دوا نە کەوم....)

کۆمارا مەھاباد گرنگییە کا زۆر د بواری پەروەردی و فیکرکی و
رەوشەنبیرییدا هەبوو. ل ماوی کیتر ژ سالە کێ چەندین روژنامە و گوڤارین
کوردی دەرچوون.

هەژێ گۆتیییە هەر ل سەردەمی قی کۆماری ئیکەمین گوڤارا زارۆکان
ب ناخی (گرو گالی مندالانی کورد) دەرچوو سی ژمارە ژێ هاتنە
بە لاقە کرن.

پیدقییه ئەقیژی بیژین، کومارا مه‌هاباد ژبلی خەباتکەرین کوردستانا
رۆژهلەلات چەندین کەسایەتیین دلسۆزو خەباتکەرین کورد ژ کوردستانا
عیراقی ژی پشکداری تیدا کرییه، رۆلەکی روون و ئاشکرا تیدا دیتییه،
ئیک ژوان (بارزانی نەمر) بوو، ل ویری ب پلا ژەنەرالیی هاتبوو
خەلاتکرن ب ژەنەرالی کومارا کوردستانی.

مخابن دوژمنین کوردان شیان وی کومارا ساڤا ژ ناڤ ببهن، ب راستی
ببوو جهی شانازی و هیقی و ئومییدا هەمی کورده کی دلسۆز، پيشه‌وا قازی
محمد وه‌کی قاره‌مانه‌کی بی وینه لبه‌ر وه‌ریسی سیداره‌دانی ل به‌رامبه‌ر
جەلادان راوه‌ستیا، نەدهیلا چاقین وی گریده‌ن، به‌لی ب وی پهری
قاره‌مانیی و شورشگیری گوت:

(من شەرمەندەنیم لە ئاست نەتەووە و نیشتمانی خۆشە و یستم چاوم

ببەستن ، من دەمەوی لە ئاخیرین دەقیقە ی ژیانم بە سەربەرزییەووە

لە نیشتمانی جوان و خۆشەو یستم برۆانم ، من کوری راستی نەتەووە کەم

بووم ، بژی نەتەووەی کورد ، بژی رزگاری کوردستان).

راهینان (۱)

بهرسقا فان پرسیاران بده:

۱. ژبهرچی باژیرې مه هاباد جهه کی تایهت هه یه د دل و دهروونی

مه دا؟

۲. ئەو سویندا قازی محمەدی ل بهرامبەری ئەنجومەنی وهزیران خاری

چ بوو؟

۳. ل کو مارا مه هاباد ئەو كه سی پلا ژهنه رالیی وه رگرتی کی بوو؟

۴. دو ماهیک ژيانا قازی محمەدی ب چ شیوه کی بوو؟

راهینان (۲)

راستی و خه له تیا قان رستان نیشابده ب نقیسینا ژمارا رسته بی ل

خانا (ر) و (خ):

۱. کۆمارا مه هاباد ل ساللا ۱۹۴۷ ز هاته دامه زرانندن.
۲. بارزانیی نه مر رۆله کئی گرنگ هه بوو دکۆمارا مه هابادیدا.
۳. گروگالی مندالانی کورد ئیکه م کوفارا زارۆکین کورد بوو.
۴. ئه نجومه نی وهزیرین کۆمارا مه هاباد ژ سیزده وهزیران پیکهاتبوو.
۵. کۆمارا مه هاباد ل کوردستانا عیراقی هاتبوو دامه زرانندن.

خ	ر

چالاکى (۱)

مامۇستايى ھيژا/

ب كورتى بەھسى سى شۆرەشىن كوردى بۆ قوتاييىن خۆ بکە:

۱. شۆرەشا شىخ مەھموود.

۲. شۆرەشا شىخ سەئىدى پىران.

۳. شۆرەشا سىمكۆيى شىكاك.

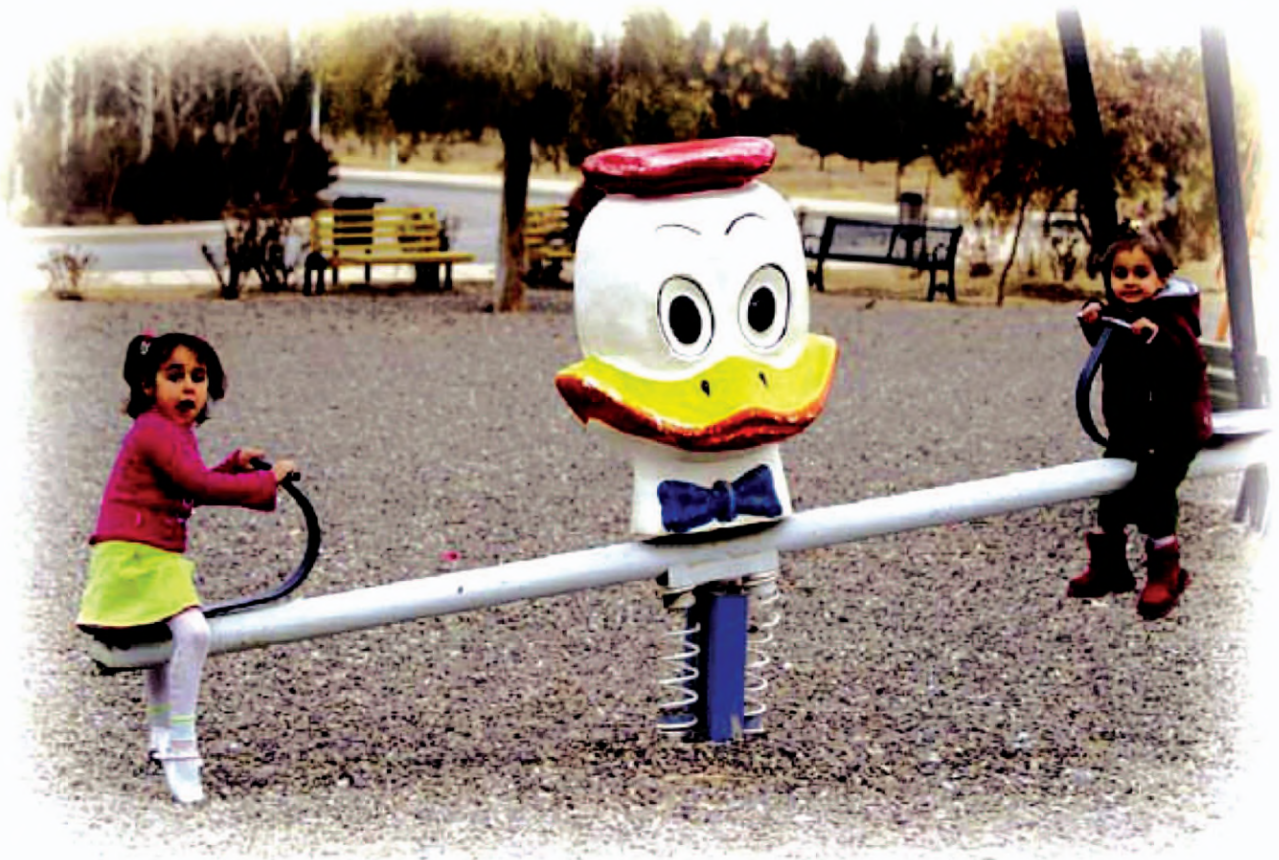
چالاکى (۲)

ب چەند رىزەكان دىناڧ دەفتەرا خۇدال سەرئىك ژئان بنقىسە:

باژىرى مەھاباد، قازى مەھمەد، گۆرەپانا چارچرا، گۆقارا (گروگالى

مىندالانى كورد).

باغی گشتی

رۆژه کی ژ رۆژین بهاری کۆما گه‌ریانان ل قوتابخانی هه‌والا گه‌ریانه کی به‌لاڤه کر، چ پیدقی بوو بو قی گه‌ریانی وه کی خواری و تشتان به‌ره‌هه فکر، درۆژا دیارکریدا ب ترۆمییلان به‌ره‌هه باغی گشتی که‌فتنه ری، هه‌کۆ گه‌هشتینی قوتابی هاتنه خواری و، دناڤ باغیدا به‌لاڤه‌بوون و، ب دیمه‌نی که‌سکی ئه‌ردی و به‌لگین جوانین دارا دلخۆشبوون و، ده‌ست ب دانوستاندنی کر ل گه‌ل جووتیاران ده‌رباره‌ی کاروباری چاندنی.

پشتی هینگی دیسان ده‌ست ب بوراندنی و یاریکرنی کر، هۆزان ژێ چوو لایی قافکین گولان، گولین جوان ب به‌رچاقین وی که‌فتن،

بشکوژکین وان چ نه مایه دی گه شبن، دقئ ده میدا، نیرینه کا هوور ل
گولان کر، چهند کرمین کەسک دیتن کو بشکوژکین وان خواریوون. بپرا
وی هات کو دوانه یا زانستین ژیانیدا یا خواندی کو رووه کی و گولان ژئ
دوژمنین خو هه نه وهک وان کرمین کو به لگین هوورو بشکوژکین نازک
دخون وناهیئن مه زبن.

دقئ ده میدا کو هوژانی هزراقانه دکر، برایی وی یی مژویل بوو کو ب
مه قه سی دهستکه کی گولان بکەت، لی هوژان زوو گه هشتی و نه هیلا
بکەت و گوئی: ئەف گولین ل ناف باغی گشتی یین کەسه کی تنی
نین، به لکو هه می کەس ب بیهنا وان دلشاد دبن و دیمه نی باژیپی پی
جوان دبیت و بیهنا خوش دناف باژیپیدا به لاقه دکەت و، ژيانا ههنگی و
چیکرنا هنگقینی ژئ یا گریدایه ب هه بوونا گولانقه.

برایی وی پەشیمان بوو، داخوازییا لیبۆرینی ژئ کرو سۆزدایی کو
جاره کا دی دهستی خو نه کەته گولان و ژئ قه نه کەت، ل دوماهیی قوتاییان
فراقین خواری ههتا نیزیکی ئیقاری ب یاری و ترانان ده می خو بوړاند ،
پشتی بوړاندنا روژه کا شادو خوش بهری روژ ئاقابیت ب ترومییلین خو
قه گه ریانه قه.

راہینان (۱)

۱. تہری تہ باغی گشتی ل دھوکی دیتیہ؟ بہ حسی وی بکہ.
۲. تہ باغی گشتی کیتھ باڑیری دیتیہ؟
۳. چہوا چاقدیرییا بشکوژان دی کھی ہہتاگہش دبن ودبنہ گولین رہنگین؟
۴. تہ گہر تہ کرمہک ب چہقی دار گولہ کیتھ دیت دی چ کھی؟

راہینان (۲)

قان قالاہییان پر بکہ:

دقی دەمیدا کو ہوزانی ہوور ل گولاکر، چہند
کہسک دیتن کو وان خواربوون، بپرا وی ہات کو دوانا
..... ژیانیدا یا خواندی کو و ژی
دوژمنین خو ہہنہ.

واتایا پھیقان

<u>پہیف</u>	<u>واتا</u>
ہہوال	: دہنگوباس
نیرینہ کا ہوور	: سہحکرنہ کا ہویر
ہہنگ	: میشا ہہنگیننی
چاقدیری	: سہخبیری

خوارنا مفادار

مامۇستا: كچ و كورپن من يپن خوشتقى، كى دزانيت خوارنا مفادار
مفايى وى بۇ مرۇقى چييه؟

ئاقان: مامۇستايى هيژا خوارنا مفادار هوكاره كى گرنىگ هه يه بۇ
لهشى مرۇقى، بۇ مه زنبوونى، ب تاييهت بۇ زارۇك و بچووكان.

مامۇستا كىژ جورپن خوارنى ب مفانه بۇ زارۇكان؟

سامان: ئەو خوارنپن كۆ پروتېن دناقدا هه ي وه كى گوشتى ماسيى.

رهوان: مامۇستا، ژبلى قان شپرو ماست و هيىك و نيسك و نوک و

هندهك جورپن كهسكاتيپان پروتېنى دناقدا هه ي.

مامۇستا: ئافه رين بۇ هه وه كورپو كچپن من يپن خوشتقى، دا ئەز ژى

هندهك پېزانينپن دى دهربارى خوارنا ب مفا بدهمه هه وه.

لهشې مروقي پيدقئ گه له ك جوړين كانزايان هه يه كو ل ناڅ سپياتي و
كه سكاتياندا هه يه وه كي كانزايين كالسيوم و پوتاسيوم و فوسفات و
كلوريدو گه له كين دن .

ههروهسا كوروكچين من ، قيتامين ژي بو لهشي مروقي مفادارن.

چياڅان: ماموستايي هيژا ، دي چه وا قيتامين ب دهست مه كه څن؟

ماموستا: قيتامين دناڅ فيقي و كه سكاتياندا هه نه.

قوتابيان: ماموستايي هيژا هم پر ژ دل سوپاسيا ته دكه ين بو څان

زانبارين پر بها ته داينه مه دهرباري خوارنا ب مفا.

راهينان (۱)

خويند كارين خوشتقي:

خوارين ب مفا بو گه شه كرن و مه زنبونا لهشي مروقي و پاراستن ژ

نه خوشيان ته څه نه:

۱. پروتين د دا هه يه.

۲. قيتامين د دا هه نه.

۳. كانزايين وه ك

چالاکى (۱)

بەرو قازيا قان پەيشين ل خوارى ددەفتەرا خودا بنقيسە:

ب مفا × بى مفا

ب شيان ×

ب هيز ×

ب بايەخ ×

ب دەنگ ×

چالاکى (۲)

ئ- ھات

ب- ھاتەقە

توژى قان پەيشين ل خوارى وەك نمونال سەرى لیبكە:

۱. چوو

۲. خوار

۳. نقیسی

۴. کرى

۵. خواند

ئەنڧال

ژبەر ھندی ڪو زیددەتر ب ڪارەساتین مللەتی ڇو ئاگە ھدارین چ جاران
و چ جاران ئەو قوربانین بی ګونەھ ژبیر نە کەین و ھەردەم ل بیرامەبن،
سەرھاتییا وی تاوانا مەزن بو ھەوہ دی بیژم. ڪو دەرحەق خەلك و ئاخو
ژینگەھا ڪوردستانا مەھاتییە ڪرن.

ھە کە ئەم لاپەرین میژوویا جیھانی قەدەینە قە چ جاران تاوانا ھندە
مەزن یا بی وینە نەھاتییە ڪرن ڪو بو ڪوشتن و قركرنا بی جوداھی د ناڅبەرا
ساقاو زارۆك و لاووپیرو زەلام و ژناندا، دەستی ویران ڪرنی و سوونی ژ ھیچ
كەسە کی و ھیچ لایە کی نەھاتییە قەدەغە ڪرن.

ئەم دزانین ئەف تاوانا ڪیم وینە ل ژیان و ژینگەھا قی وەلاتی
ھاتییە ڪرن!! چونکی تاوانا مە ئەقە بوو ڪو ئەم ڪوردین و ئاخامە
ڪوردستانە.

راهینان

بہر سقا فان پرسیاران بدہ:

۱. بوچی ئەم بەحسی ئەنفالی دکەین؟
۲. ئەنفال بەرامبەر کی ہاتیہ کرن؟
۳. تو ناھی وەلاتہ کی یان نہتہ وہ کی دزانی کو ئەنفال کرین؟

چالاکى (۱)

ل مال پرسیار بکہ بلا ئیک سەر ہاتیہ کی ژ ئەنفالی بو تہ بیژیت.

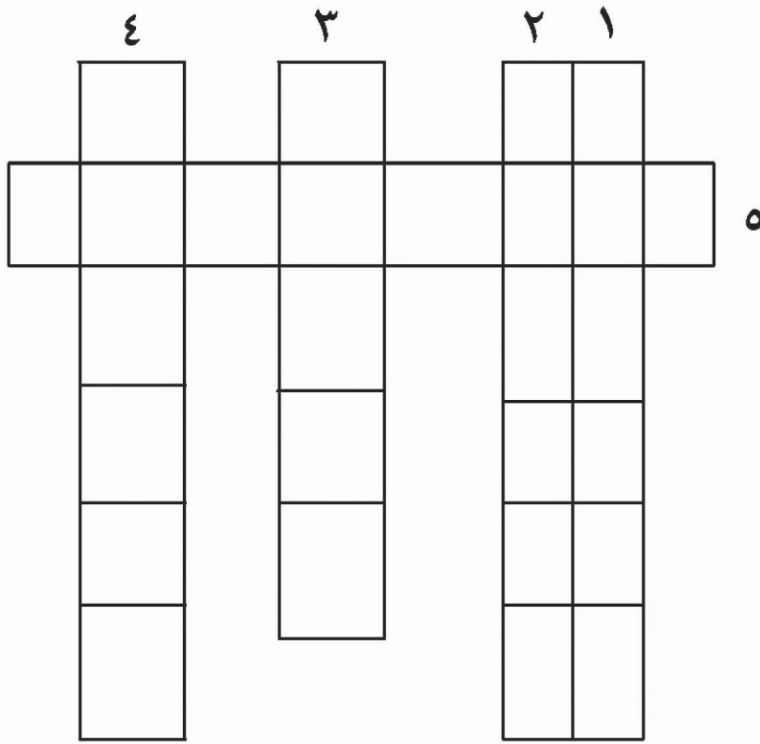
چالاکى (۲)

ب خەتہ کی جوان فی ریزا ہۆزانی د ناف دەفتہرا خودا بنقیسہ:

دەستی دوژمن پر لہ تاوان

ئەم ولاتہی کردہ گۆری کۆمە لان.

په‌یښه یاری

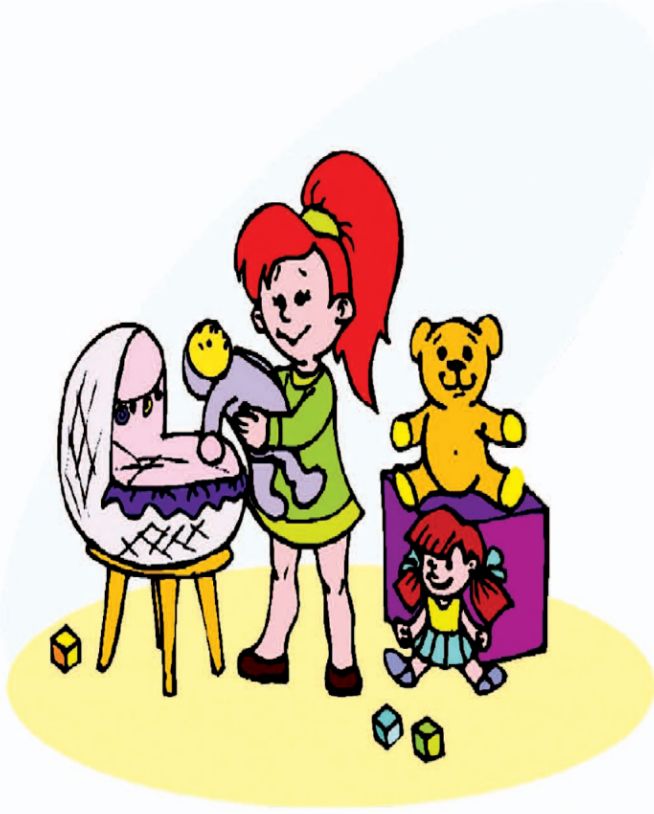
۱. ټه‌نفال.
۲. قرکرن.
۳. شه‌هید.
۴. ټاواره.
۵. مهرگه‌سات.

واتایا په‌یښان

<u>په‌یښ</u>	<u>واتا</u>
قرکرن	: نه‌هیلاڼ، ژناڅبرڼ، برانډن
ټاواره	: ډه‌ر به‌ډه‌ر

نقاندنا سیوی پاشباقی

سەبری بۆتانی

بنقه بنقه چاقی منی

سبەمیڤی ب مال و ژنی

خودان دۆزهک پڤ مهزنی

بنقه بنقه کریف لۆلۆ

بنقه داتۆ زوو مهزن بی

تۆ دارکا تیڤ پهلچم بی

تۆ سهکا سهری من بی

بنقه بنقه کریف لۆلۆ

دادی دادی ل من خواهش تی

شه قارهش چوو تاڤا گهش تی

ل دوژمنان ههشا رهش تی

بنقه بنقه کریف لۆلۆ

سەبری بۆتانی:

ل سالۆ ۱۹۲۷ی ل وانی بوویه و ل سالۆ ۱۹۸۸ی چوویه بهر دلوقانیا خودی.

پیتا چاپائی

زانایه کی ئەلمانی، ناڤی وی گوته نبرک بوو، روژەکی بو سەیرانی چوو
ناڤ دارستانه کی جاره کی ل وهختی زقڕینی وی دڤیا ژ وی دارستانی
دیارییه کی بو زارۆکین خو ببهت. چه قۆکه ک ئینا تیفکلی داری تراشی و
وینەیی چەند پیتان ژێ چیکرو کرنه دناڤ پارچه کا کاغه زیدا و کرنه د
بهریکا خودا.

وهختی گوته نبرک گه هشتیه مال، زارۆکین وی لی کۆمبوون، دا بزانی
کا چ بو وان ئینایه، پارچا کاغه زی ژ بهریکا خو ئینا دهری دا وان پیتان
نیشا زارۆکین خو بدهت!

وی دیت کو کاغذی ٹافا تیفکلی داری یا میٹری و وینہیی پیتان یی
ل سہر کاغذی چیبووی.

گوتہ نہرگ ل قی روودانا سہیر گہ لہک مہندہ ہوش بوو، کہ قتہ
ہزر کرنی پشتی ہینگی بریارد، کو ژقی دیتنی مفای و ہر بگریت و پشتی
وہختہ کی شیا پیتین چاپ کرنی دروست بکہت.
ب قی قہ دیتنی گوتنہ بہر کی دہر گہ ہی بہ لاقہ کرنا کتیبان بو ہمی
خہ لکی دنیایی قہ کرو مروف ژ نہ زانینی و نہ خویندہ واریی رزگار کر.

پرسیار

۱. گوتنه‌نبرگ کی بوو؟
۲. گوتنه‌نبرگی ژ تیفکلی داری شیوی چ تراشی؟
۳. چ ل سهرکاغزی چیبوو؟
۴. گوتنه‌نبرگ بو سهریرانی کیښه چوو بوو؟
۵. ټه کاری گوتنه‌نبرگی کری دنیا ژ چ رزگار کر؟

راگرین پاشه رۆژی

ل مە هەلات رۆژا زەر
گرنیژینی دادا سەر
زمانی مەیی شیرین
ئەم کرینە کورد پەرور
بو کاروانی رابەرین
روونە بیرو باوەرین
ئەم زارۆک و قوتابی
ژ دۆزی پرا سەرورین

ب زانستا مامۆستای
دی قەژینین ژیی مای
دگەل وەرارا سەرردەمی
دانین دەولت و ئالای

(ناجی بەرواری)

راهینان

شان فالاهیان پر بکه

۱. زمانی مهیی

تہم کرینہ

۲. تہم و

ژ دو زیرا

۳. بو کاروانی

روونہ

۴. دگهل وهرارا

دانین و

چالاکي

جھی پیتین شان په یقین خاری دوینہیی بهرامبہردا بیینہ وتیدا بنقیسہ:

								د
	ک							ک
	د							
							د	
		ر						د

کورد

دیموکراسی

کهر کووک

دیاربه کر

دهوک

چالاکي (۲)

مِه خواند

مِن خواند

ههوه خواند

ته خواند

وان خواند

وي خواند

قوتاييبي ژير / تهوين هيلهك دبندا هاتييه كيښان دييژني جهناقئ جودا

كو ته قه نه:

مه

من

ههوه

ته

وان

وي

شنگال

باژیره کی قه شەنگ و سپەهی و خوشە دکە فیتە باکووری رۆژئاپای هەریمما کوردستانا عیراقا فیدرال. ژینگە هەکا کە فنا مرۆڤییە، ئە گەر تە بقیت قی راستیی بسەلمینی، پرسیارا گری رهش و گری گۆه بەل و کە لها شنکالی و، دێروکنیشت و منارا مزگەفتا نووری بکە. شنگال شەنگ ئالە، ناڤە کە بوویە شەقل و هیما بو گرنگی و زەنگینیا وی سروشتی یی خودایی مەزن و دلۆقان پی بەخشی، هەر دکە فندا دەقەرا شنکالی ب دەقەرەکا پر خێروییەر هاتییه نیاسین، لەوا خەلکی وی دەستین خو بو چاندن و سەخبیرکنا ئاخا خو هەلداینه و خوین و خوا خو بو رزتینه، قی ئاخى ژى ئابوورا خودانیین خو دابینکرییه، ژيانا وان خوشکرییه. قەرپژا دەقەری: گەنم و جەه و نيسک و نوک و کونجی و سماقه، هەر وهسا فیقیین هەمه جور : تری و سیف و هنارو گویزان، ژبلی هژیران کو هژیریین شنکالی ب ناڤو دەنگن. بازارگانیا سەرەکیا شنکالی هژیریین هسکن، کو دیژنی (کتک).

ههروهسا ناڤو دهنگین پهزی شنگالی وهسا چوویه کوسالی دوو جارن
دزیت.

دهڤهرا شنگالی ب دهشت و چیاو گرو دۆلو ب دیرۆک و پاشه رۆژا خوڤه
پارچهیه کا بریقه دارا پر پیت و بهره کهتا هه ره گرنگا کوردستانییه.

شنگال گهردوونا چلمیرانه، په رستگه ها شه ره فه ددینه، وارگه هی عه گیدو
میرخاسانه، که لها خو ڤاگرا کوردینییا ره سه نه، لاندکا ئیبراهیم پاشاو
موسته فا پاشایه، چه پهری داودی داوده، خه باتگه ها ئلیاسی داودو قاسمی
خه له فه. تا ئه قروژی کارگه ها خه باتکه رانه.

خویایه، ده می (عه یازی دهستی خو گه هاندییه دهڤهرا شنگالی خه لکی
وی هه می کورد بوون و ژ بلی وان که سه کی دی لی نه بوو.

ئه گه ر سه رده مه ک هاتبیت گرنگییا دهڤهرا شنگالی ژ ئالی له شکری و
بازرگانیشه کربیته ئه گه ری ئاکنجیکرنا عه ره بان ل ئا خا وی! ئه قرو
دوژمن نه شی ت ناسناما نه ته وهیی و هزرا کوردینیی ژ خه لکی وی
بستینیت و بگوهوریت و چ جارن ژی نه شی ت ژ کوردستانی جودا که ت،
پشتی ئازاد کرنا دهڤهرا شنگالی حکومه تا هه ریما کوردستانی زور پووته
پی کرییه و دهستی هاریکاریی بو خه لکی وی درێژکرییه، نه مازه ژ ئالی
پهروه ردیقه، قوتابخانه بو قه کرینه و که لوپه ل و پیدقیین خویندنی ب زمانی
کوردی بو قوتاییان په یداو دابینکرینه. دا ناسناما ره سه نا کوردینییا خو
بزقربینیته فه.

راهینان

قان قالاھیین خواری پر بکه:

۱. شنگال باژیړه کی کوردانه دکه فیته
 ۲. قه ریژا دهقہرا شنگالی گہ نمو
 ۳. شنگالی ب ناڅو دہنگن.
 ۴. شنگال گہردوونا پەرستگہا وارگہ ہی
-

راهینان (۲)

بہرسقا قان پرسیارین خواری بدہ:

۱. باژیړی شنگالی دکه فیتہ کیقہ؟
۲. تہ گہرین (ہوکارین) عہرہ بکرنا شنگالی چنہ؟
۳. پشتی نازاد کرنا دهقہرا شنگالی حکومہ تا ہەریمہ کوردستانی چ
بو خہ لکی وی کرییہ؟

چالاکي (۱)

ماموستایی ہیژا: نہ خشی ہەریمہ کوردستانا عیراقا فیدرال بینہ و جہی
شنگالی و باژیړی دہوکی ل سہر دیار بکہ؟

چالاکى (۲)

شنگالى بکه ناقو نيشانا بابه ته کى دارشتنى و شهش ريزان ل سهر بنقيسه .

واتايا په يشان

<u>په يف</u>	<u>واتا</u>
سپه هي	جوان - قه شه ننگ
که لهه	قه لا
کنیشت	که نیسه
شه قل	هيما
ته گهر	هو
نه مازه	بتايبه تي
خويایه	تاشکرایه
دابينکرييه	په یدا کرييه
قه ريژ	به رهه م

کوردستان

ئه گهر گهل و وهلات هه بن

به راهیا هه مییا یین ته نه

گهر دیرۆك و میژو هه بن

دهستپیکا وان هه ر ژته نه

له ورا ئیرو ئالا و دهولهت

کوردستانی ههژی ته نه

ئه گهر وارین پیروز هه بن

ئه و هه ر وارو جهین ته نه

ب گوتنا خودایی و قورئانی

ئه و (جوودی) و چیا ییت ته نه

له ورا ئیرو ئالا و دهولهت

کوردستانی ههژی ته نه

شه عبان سلیمان

ل سالا ۱۹۶۵ ل سه رسنکی

قهزا ئامیدی هاتیه سه ر دنیایی

راھینان

قوتاییی خوشتقی قان قالاھییین ل خواری پر بکہ:

۱. تہ گہر گہل و

۲. گہر دیروک و

۳. تہو را ئیرو

۴. تہو ھہروارو

۵. کوردستانی

واتایا پھیقان

<u>پہیف</u>	<u>واتا</u>
دیروک	: میٹروو
ئیرو	: تہ قرؤ - تہ مرو
وار	: جہ - جیگا
جوڈی	: ناقتی چیاہ کی کوردستانا باکوورہ

﴿ ناڧەرۆك ﴾

لاپەرە	بابەت	ز
۴	ڧەگەرپان بۆ ڧوتابخانئ	۱.
۸	گازيا داىكى (هۆزان)	۲.
۱۰	ئارى	۳.
۱۳	دلڧين و ژينگهه	۴.
۱۷	رهوشئ هاتن وچوونئ	۵.
۲۰	ديارى	۶.
۲۴	زمانئ كوردى (هۆزان)	۷.
۲۶	ناڧئ مە هەميان كوردينه	۸.
۳۰	پنيهكا عهورى بهحسئ خۆ دكەت	۹.
۳۴	خهونامه (هۆزان)	۱۰.
۳۷	چيروكا ڧهديتنا هويربينئ	۱۱.
۴۰	ماڧى مرؤڧ و مهرگهساتا كوردايهتى	۱۲.
۴۶	دايك	۱۳.
۴۹	ديكلهكئ ژير	۱۴.
۵۱	ومردهكهكا مهزن	۱۵.
۵۵	سهرهاتيا مشكان	۱۶.
۵۸	شاههنگ	۱۷.
۶۱	وهلائي كوردان(هۆزان)	۱۸.
۶۲	پهشيمانى	۱۹.
۶۷	كۆمارا كوردستانئ ل مهابادئ	۲۰.
۷۳	باغئ گشتى	۲۱.
۷۶	خوارنا مفادار	۲۲.
۷۹	ئهنفال	۲۳.
۸۲	نئاندىنا سيويئ پاشباف(هۆزان)	۲۴.
۸۳	پيتا چاپئ	۲۵.
۸۶	راگرين پاشهروژ (هۆزان)	۲۶.
۸۹	شنگال	۲۷.
۹۳	كوردستان (هۆزان)	۲۸.

**پلانا سالانه و هه‌یفانه و هه‌فتیانه یا خواندنا کوردی بۆ
پۆلا چواری بنه‌رته**

هه‌یفه‌کان	حه‌فتییا ئیکێ	حه‌فتییا دووی	حه‌فتییا سیی	حه‌فتییا چواری
ئه‌یلول	-----	-----	چالاکێ	ئه‌گه‌ریان بۆ قوتابخانێ
چریا ئیکێ	گازیا دایکێ (هۆزان)	ئاری	دلغین و ژینگه	ره‌وشتی هاتوو چووی
چریا دووی	دیاری	زمانی کوردی (هۆزان)	ناقین مه‌ هه‌میان کوردینه	پنیه عموره‌ک به‌حسی خۆ دکه‌ت
کانوونا ئیکێ	خه‌ونامه (هۆزان) چیرۆکا دیتنا هویر بیی	مافی مرۆفی و مه‌رگه‌ساتا کورده‌واری	تاقیکرنا دووماهی وهرزی به‌کی	پشوی وهرزی به‌کی و سه‌ری سالان زایینی
کانوونا دووی	دایک	ژیریا که‌له‌شیره‌کی	وه‌رده‌کا مه‌زن	سه‌ره‌اتیا مشکان
شوبات	شاهه‌نگ	وه‌لاتی کوردا (هۆزان)	پیشه‌مانی	کۆمارا کوردستانی ل مه‌هاباد
ئازار	باغی گشتی	پشوی به‌هار و نه‌ژرۆز	پشوی به‌هار و نه‌ژرۆز	خوارنا ب مه‌فا
نیسان	ئه‌نفال	نشاندا سیوی پاشبافی (هۆزان)	پیتا چاپی راگرین پاشه‌رۆژی (هۆزان)	شنگال
ئایار	کوردستان (هۆزان)	تلکیکرنا دووماهی و وه‌رزی دووی	تاقیکرنا دووماهی وهرزی دووی	-----

★ مامۆستاين خوشتی پیدقییه بۆ هه‌ر وه‌رزه‌کی (۳) بابه‌تین داراستنی به‌ینه‌ گوتن